

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

remonstranten Rotterdam

Overdenking

Gemeente van Christus op Goede Vrijdag bijeen,

Nee, in de christelijke traditie, en ook in de Bijbelverhalen staat Jezus niet in het bijzonder bekend als een vragensteller. Jezus wordt door de evangelisten niet getekend als een zoeker en een twijfelaar. Eerder als iemand die het weet, die gezonden is om antwoorden te geven in woord en daad.

Juist dat maakt het boek van Amos Oz met als titel Judas zo bijzonder. (Trouwens niet te verwarren met dat andere boek met de titel Judas van zus Holleeder over haar broer). Want Oz beschrijft Jezus heel respectvol als iemand die ook zoekende is, die twijfelt en juist niet op alle vragen het antwoord al kent. Die aarzelt over zijn opdracht en roeping. Ja, Judas weet t zeker: Jezus is de langverwachte Messias die Gods rijk op aarde zal vestigen en dus naar Jeruzalem moet gaan. Maar Jezus weet dat bepaald zo zeker niet. Ik citeer de roman van Amos Oz:

Maar Jezus twijfelde hevig of hij de raad van Judas moest opvolgen en naar Jeruzalem gaan. Diep in zijn hart knaagde voortdurend de worm van de twijfel: ben ik die mens waarover Judas het heeft. Ben ik daar niet te onbeduidend voor? Stel dat de stemmen die ik hoor me misleiden? Of dat mijn vader in de hemel me op de proef stelt. Een spelletje met me speelt? Me gebuikt voor een doel waarvan het geheim voor mij verborgen wordt gehouden. Wat ik hier in Galilea kan verrichten lukt me misschien niet in dat nuchtere, seculiere, geassimileerde, gehelleniseerde Jeruzalem, het kleingelovige Jeruzalem dat alles al gezien heeft en alles al gehoord en zich nergens meer over verwondert. Jezus zelf wachtte misschien onophoudelijk op een doorslaggevend wonder van boven, op een openbaring of verklaring, op een goddelijk antwoord op zijn twijfels, zijn vraag: ben ik wel echt die mens? Maar Judas liet hem niet met rust, jij bent die mens, jij bent de verlosser, de zoon van God.

Jij moet naar Jeruzalem gaan. Jezus ging en dat heeft hij geweten.

Gemeente, die zoekende, die twijfelende Jezus komen we het meest nabij in de Lijdenstijd, op weg naar het bittere einde van Golgotha. Dan vallen bij Jezus de laatste zekerheden weg, moeizaam zoekt hij zijn weg te midden van vijandschap, aarzelende leerlingen en zelfs verraad. Die ene indringende vraag van de Goede Vrijdag komt steeds centraler te staan. Mijn God mijn God waarom hebt u mij verlaten. (The Passion: waarom hebt u me alleen gelaten?) En in die vraag, ontleend aan Psalm 22, komt Jezus ons wellicht het meest nabij. Die vraag raakt ons alle eeuwen door recht in het hart en laat zich helaas moeiteloos verbinden met gelijksoortige vragen uit de diepte, van mensen van alle tijden. Mensen die ergens voor stonden maar zich in de steek gelaten voelden, vereenzaamd, verraden. Mensen die de moed in de schoenen zonk, die het gevoel hadden dat de grond onder hun voeten vandaan getrokken werd. Niet voor niets wordt Jezus wel de Zoon des Mensen genoemd. In Hem wordt het lijden van alle tijden, de wanhopige vraag uit de diepte samengebalde. Het universele lijden krijgt een naam en een gezicht. Bij dat samengebalde lijden

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

remonstranten Rotterdam

staan we op Goede Vrijdag stil. Omdat het er is en we het niet willen negeren of er voor wegvluichten. Maar durven we het echt toe te laten?

Nog iets meer over Jezus en het stellen van vragen. Want het is natuurlijk niet zo dat zijn waarom-vraag op Goede Vrijdag de enige vraag is die Jezus stelt. Jezus stelt vragen aan zijn Vader, aan zijn leerlingen, aan de omstanders en bovenal stelt Jezus vragen aan de traditie. Kritische vragen: bijvoorbeeld of de mens er voor de sabbath is of de sabbath er voor de mens. Je zou kunnen zeggen dat het uiteindelijk die kritische vragen aan de traditie zijn die Jezus met de dood moet bekopen. Hij sterft niet voor onze zonden, maar eerder door onze zonden. Door het feit dat wij kritische geesten die lastige vragen stellen vaak maar moeilijk kunnen verdragen en zelf uit de weg ruimen. Denk aan t gelezen fragment van Campert: verzet begint met het stellen van een vraag.

Misschien kent u het reclamefilmpje van Apple wel, 'Think different'. Het is een ode aan mensen die out of the box durven denken, die geen heilig ontzag hebben voor de status quo of het argument dat het altijd al zo gegaan is. Die wars zijn van conformisme en ook niet erg warm lopen voor bureaucratische regels en kleine lettertjes. In het filmpje zien we de groten der aarde, Einstein, Martin Luther King, Mahatma Gandhi. Hun inspiratiebron Jezus zou ook zelf prima in het filmpje hebben gepast.

De titel van een boekje over hem luidt niet voor niets Jezus de dwarsligger. Tegenover wat 'men' vindt plaats Jezus zijn onafhankelijk gevormde, door liefde geïnspireerde opvattingen. Opvattingen die mensen nu eens niet buitensluiten maar binnenhalen, opvattingen die niet door vooroordelen gevoed worden maar door naastenliefde. Jezus durft vragen te stellen. Waarom is er zoveel armoede en honger op deze wereld, terwijl er in principe voldoende voedsel is voor iedereen? Waarom sluiten we mensen vaak buiten, is dat soms uit angst? Daar is moed voor nodig want het kan je in de problemen brengen. Soms moet je kritische vragen zelfs met de dood bekopen. Door zijn kritische woorden en daden komt Jezus steeds meer alleen te staan en betaalt uiteindelijk de hoogste prijs. En velen nadien. Maar precies daarin ligt dan ook Jezus' unieke waarheid en waarde. Precies daarom overdenken we 2000 jaar nadien nog steeds die onrustig makende vragen als: is de mens er voor de sabbat of is het eerder andersom?

Maar op Goede Vrijdag is het niet zozeer die kritische vraag als wel een wanhopige vraag die ons bezighoudt en onrustig maakt. Die vraag gaat ons door merg en been en komt mede zo hard aan omdat uiterekend Jezus, altijd intiem en op een lijn met de Vader, hier spreekt van Gods afwezigheid. God heeft hem verlaten. Hoe kan dat in hemelsnaam waar zijn? Is God echt afwezig? Ja, mensen kunnen het zo ervaren, zelfs Jezus ervaart het op dat moment van diepste eenzaamheid zo. En toch geloof ik niet dat Gods liefde toen en daar volstrekt afwezig zou zijn. God is er ook dan, God is er altijd, maar op Zijn wijze. Op Pasen zal dat ook blijken: dat God toch aanwezig was. Maar dat neemt niet weg dat mensen zich wel degelijk van God verlaten kunnen voelen en dat zij zijn afwezigheid uit kunnen schreeuwen. In psalm 22 en in het lijdensverhaal. Maar moeten we die vraag ook niet aldus verstaan: omstanders, medestrijders, leerlingen, waarom hebben jullie mij verlaten, in het uur van de hoogste nood? Konden jullie dan niet één uur met mij waken?

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

emonstranten Rotterdam

Op Goede Vrijdag krijgt de eenzaamheid, de verlatenheid van mensen op deze aarde, dichtbij en veraf, een naam en een gezicht. De naam en het gezicht van die ene bijzondere mens vol van geest die kritische vragen aan de traditie bleef stellen tot het bittere eind, die rechtvaardig bleef tot het bittere eind en die standvastig bleef geven van zijn liefde, ook dat tot het bittere eind.

Mijn God mijn God waarom hebt u mij verlaten, Medemensen, waarom hebben jullie mij alleen gelaten? Een vraag uit de diepte die ons stil en onrustig maakt, die ons veel te overdenken geeft, maar bovenal veel te doen. Want die vraag doet een appel op onze betrokkenheid bij het lijden van anderen, vroeger en nu. Denk alleen al aan al die gewetensgevangenen voor wie Amnesty International werkzaam is. Ook zij vaak in eenzaamheid opgesloten in de gevangenis, omdat zij kritische vragen durfden stellen. Ja, het lijdensverhaal is van alle tijden, het appel op onze betrokkenheid ook. Laten we ook als gemeente niet weglopen voor dat appel. Dan is Goede vrijdag toch ergens Goed voor geweest.

Amen

Tweede deel van het gedicht 'Iemand stelt de vraag' van Remco Campert. Hier is vragen stellen dreigend en bedreigend. Aan alle vrijblijvendheid voorbij. Het gedicht is een drieluik. Het tweede deel luidt als volgt:

Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden

zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt

zoals brede rivieren
met een kleine bron

verscholen in het woud
zoals een vuurzee

met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt

zoals liefde met een blik
een aanraking iets dat je opvalt in een stem

jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet

en dan die vraag aan een ander stellen.